

Skolens udvikling 1960-1970'erne

Af Anne Katrine Gjerløff

Demonstration mod nedrivning af Fenger skole, Aarhus Rådhusplads 8. oktober 1970. Fotograf ukendt. Billedarkivet - Den Gamle By

Denne periode præges af et markant brud med den traditionelle opfattelse af fag og skolens opbygning. Det kom med folkeskoleloven i 1958 og den efterfølgende såkaldte Blå Betænkning i 1960.

Selve skolens struktur blev i perioden ændret markant, da dels mellemskolen blev afskaffet med skoleloven i 1958, og dels da 9 års undervisningspligt, og dermed obligatorisk 8.-9. klasse blev indført i 1972, med en efterfølgende ny skolelov i 1975.

Perioden 1960-70erne er således den periode hvor skolen forandrede sig fra noget, der svarede til den ældre struktur med forskel mellem by, land og mellem sociale grupper, til en skole, der i mange træk ligner nutidens, hvor idealet er, at alle børn får samme type skolegang uden deling eller forskel i antal skoleår. I 1970erne afskaffedes også de sidste kønsopdelinger mellem fagene, så drenge også havde håndarbejde og husgering og pigerne sløjd.

To grundlæggende forandringer i selve skolens pædagogik var dels, at skoleloven i 1975 afskaffede forkyndelse af kristendom som et af skolens formål, dels at det i 1967 blev forbudt at bruge fysiske straffe over

for eleverne. Begge dele signalerede, at fremtidens skoles formål og pædagogiske metoder skulle være helt anderledes end tidligere tiders.

Perioden blev også præget af de mange nyuddannede lærere, der i disse år kom ud i det ekspanderende skolevæsen, og som ikke nødvendigvis altid havde samme metoder, normer og meninger som de lærere, der havde deres rødder i 1930'ernes og 40'ernes skolesystem og læreruddannelse. Elever kunne møde meget forskellige krav om disciplin og faglig fremgangsmåde alt efter lærerens alder og personlighed, men generelt var den strenge disciplin og de stive autoritetsforhold i opbrud, og det blev fx i stigende grad normalt at kalde lærerne ved fornavn. Selvom spanskrør og andre straffe nu endegyldigt var blevet ulovlige, var der dog andre disciplinære midler som eftersidning og samtale på inspektørens kontor. Forældrene blev i stigende grad involveret og gjort ansvarlige for børnenes skolegang og læring gennem forældremøder, breve og kontaktbøger.

Elevers medbestemmelse kom også på dagsordenen, og efterhånden som flere af de ældste børn forblev i skolen, kom der relativt flere elever, der havde alder, lyst og modenhed til at blande sig i debatten om skolen, særligt på lokalt plan. Et meget omtalt eksempel på elevernes ønske om og mulighed for indflydelse var udgivelsen af bogen *Den lille røde for Skoleelever* i 1969.

1958-loven afskaffede mange af de tidligere opdelinger, der lå indbygget i skolens struktur. Dels blev by- og landskole nu fuldstændig ligestillet og skulle opfylde samme mål og krav, og derfor afskaffedes også den hverandendagsundervisning, der havde været almindelig på landet. Dels var der nu ikke længere nogen tidlig deling af eleverne, med mellemskolens afskaffelse.

Frem til 1972 var der 7 års undervisningspligt, men i løbet af 1960'erne tog langt størstedelen af eleverne frivilligt klassetrin udover 7. klasse, med henblik på videre uddannelse. Samtidig tilbød flere og flere skoler en såkaldt børnehaveklasse, der skulle forberede de mindste elever på skolegangen. Det skete bl.a. på en række friskoler. Generelt var 1970'erne dog et relevant mæssigt lavpunkt for frie grundskoler, selvom der i perioden kom en række nye private skoler til med fokus på kreativitet og bestemte politiske overbevisninger.

Med 1958-loven kunne man efter 7. klasse enten tage almindelig 8.-9. klasse eller gå i den mere boglige 1.-2. realklasse. Herefter kunne man enten afslutte med 3. real og realeksamen, eller gå i gymnasiet – eller begge dele. Der kunne også deles i almen og boglig linje i 6.-7. klasse. Behovet for særligt uddannet arbejdskraft i industri og serviceerhverv havde i slutningen af 1950'erne givet den tekniske forberedelseseksamen, som man også kunne afslutte de 8-9 års skolegang med, og derved komme ind på en række kortere uddannelser af teknisk karakter.

Med *Den Blå* betænkning blev samtlige af skolens fag taget op til revision, nogle blev konsolideret, andre omdefinerede og nye kom til. Blandt de mest iøjnefaldende forhold i *Den Blå* betænkning kan nævnes

- Sang blev til faget musik, og indlæring af salmer og fædrelandssange var ikke længere hovedformålet, men havde fortsat en vis vægt.
- Tegning blev til formning, og skulle nu rumme både teoretisk billedforståelse og udvikle barnets kreativitet gennem introduktion til en lang række materialer og teknikker: Pappmache, fedtfarver, ler, linoleumstryk, skrotkunst og tekstilkunst.
- Naturhistorie blev til biologi og dynamiske processer som økologisk kredsløb og evolution skulle indgå i de ældste klasser.
- Gymnastik blev til legemsøvelser og omfattede i bedste fald både atletik, boldspil, svømning og andre former for udviklende bevægelse.
- Fremmedsprog fik en stærkere plads i undervisningen med sprog fra 6. klasse. Det var oftest engelsk, med tysk der kom til det følgende år. Med den øgede tilslutning til frivillig 8.-9. klasse fik de fleste elever dermed flere års undervisning i fremmesprog.
- Det 7. skoleår krævede særligt hensyn, da det for nogle børn var afrundingen på deres skolegang, men for flertallet var et trin på vej mod 8. klasse. Bl.a. derfor indførtes en række valgfrie fag fra 7. klasse.
- Historie fik tilføjet emnet samfundslære
- Fysik og kemi hed forsat naturlære, der dog blev beskrevet som omfattende både fysik, kemi og evt. den såkaldte sløjdfysik. Blandt nye emner i faget var atomkerneenergi.
- Husgerning og håndarbejde var ikke obligatorisk for drenge, men betænkningen indeholdt alligevel korte afsnit om, hvordan man på skolen kunne tilrettelægge undervisningen, hvis man ønskede at drengene også skulle introduceres til disse fag.
- Betænkningen indeholdt afsnit om en række fag, der ikke havde selvstændige timer, men som dog burde indgå i undervisningen. Hertil hørte færdslære, familiekundskab og erhvervsorientering – og seksualundervisning, der dog ikke var obligatorisk.
- Endelig indeholdt betænkningen også kapitler om nye emner som lejrskoler, audiovisuelle hjælpemidler, teater- og filmkundskab og mellemfolkelige problemer, samt skolens kobling til elevernes fritidsliv.